

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2023

Liedon kaupunginvaltuustolle

Kuva: Lieto: Simo Lamminen

Tarkastuslautakunta 22.5.2024

Sisällysluettelo

1. Tarkastuslautakunnan puheenjohtajan katsaus	3
2. Tarkastuslautakunnan tehtävä ja kokoonpano	4
3. Tilikauden 2023 taloudellinen tulos ja kaupungin taloudellinen asema	5
4. Hyvinvoinnin ja terveystavoitteiden edistämisen toteutuminen Liedossa.....	7
5. Arvio valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta	10
5.1 Kaupunginhallitus.....	10
5.2 Ympäristöterveyslautakunta.....	11
5.3 Varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta	12
5.4 Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta.....	14
5.5 Tekninen lautakunta.....	16
5.6 Liedon vesi	18
5.7 Kaavoitus- ja rakennuslautakunta	20
5.8 Konserniyhtiöt.....	22
6. Investoinnit	23
7. Henkilöstö.....	24
8. Tarkastuslautakunnan esitys kaupunginvaltuustolle.....	26
9. Allekirjoitukset.....	27

Kuvassa Liedon tarkastuslautakunta: vasemmalta Simo Satto, Päivi Tsokkinen, istumassa edessä Henrik Solin (pj), Loretta Saarimaa, Soili Leppänen (vpj), Eliisa Lehti ja Simo Lamminen. Kuvasta puuttuu Petteri Suhonen.

1. Tarkastuslautakunnan puheenjohtajan katsaus

Vuosi 2023 oli sote-alueiden ensimmäinen toimintavuosi, suurin osa sosiaali- ja terveystalouksista siirtyi kunnilta sote-alueiden vastuulle. Vastaavasti kuntien tulot ja menot vähenivät n. 40 %. Hallintomuutosta pyrittiin valmistelemaan mahdollisimman hyvin, mutta sotealueen toiminta lähti yskähdellen käyntiin. Kaikki sote-alueet ylittivät menobudjettejaan, toiset enemmän, toiset vähemmän. Kuntatasolla meni paremmin, yleisesti ottaen Suomen kunnilla vuosi 2023 oli taloudellisesti hyvä.

Liedon kaupungin taloudellinen tulos osoitti 2,7 miljoonan euron ylijäämää 4 miljoonan euron investointivarausten jälkeen. Tulosta pönkittivät budjetoitua suuremmat verotulot ja valtionosuudet, Varhan maksamat ennustettua suuremmat toimitilavuokrat sekä oletettua pienempinä toteutuneet korkeat. Tulosta heikensivät lähinnä budjetoitua enemmän kasvaneet palkkamenot, Liedon Veden heikko tulos sekä muutamat yksittäiset budjettiylitykset.

Liedon taloudellista tulosta on pidettävä hyvänä, omavaraisuusaste nousi muutamalla prosentilla ja kaupungin velkataakkaa pystyttiin pienentämään niin, että se alittaa 3000 euroa/asukas, konsernitason alle 4000 euroa/asukas. Samalla on syytä pitää mielessä, että valtio otti lisävelkaa niin, että kansalaisten kokonaisvelka kasvoi. Maamme on elänyt yli varojensa useamman vuoden.

Budjetoinnissa tulee käyttää tuoreinta saatavilla olevaa tietoa, ja pyrkiä mahdollisimman tarkasti arvioimaan tulevan vuoden tulot ja menot kaupunginvaltuuston hyväksymän strategian mukaisesti.

Käytäntö tähän asti on ollut tehdä budjettimuutoksia lähinnä vain tilanteissa, joissa yksittäisten projektien/rivien kustannus nousee odotettua korkeammaksi tai nähdään tarpeelliseksi aikaistaa jotain projektia, jolloin haetaan nimenomaan sille osiolla lisämäärärahaa. Mutta myös alituksia on esiintynyt, mm. projektien myöhästymisistä johtuen. Näitä ei välttämättä huomioda budjettia korjaamalla, vaan näkyvät "säästöinä" vuoden lopussa.

Kunnilla yleisesti, niin myös Liedossa, on odotettavissa taloudellisesti huomattavasti haastavampia vuosia, jolloin korostuu tarve pitää päättäjät jatkuvasti selvillä kaupungin talouden kehityksestä. Tämä on syytä huomioda lautakunnissa sekä talousarviota laadittaessa että sen seurannassa.

Yleinen käsitys Liedosta lienee "hyvämainen, muuttovoittoinen, yritysystävällinen kaupunki, jossa on hyvä elää ja toimia". Tämä kuvastanee sitä, että asetettuja tavoitteita on pääsääntöisesti saavutettu.

Henrik Solin
Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2. Tarkastuslautakunnan tehtävä ja kokoonpano

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on KuntaL (410/ 2015) 121 §:n mukaan muun muassa arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet toteutuneet ja kaupungissa ja kuntakonsernissa ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla (arviointikertomus). Lisäksi uutena tehtävänä 1.6.2017 alkaen tarkastuslautakunnan tehtävänä on ollut valvoa KuntaL 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano vuonna 2023

Varsinainen jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Henrik Solin, pj.	Pasi Isokangas
Soili Leppänen, vpj.	Kirsti Karesluoto
Petteri Suhonen	Jani Rantanen
Simo Satto	Toni Latvalehto
Simo Lamminen	Kari Hautoniemi
Eliisa Lehti	Petra Loikas
Päivi Tsokkinen	Auli Loponen
Loretta Saarimaa	Jenni Kauppinen

Tilikauden 2023 arviointitoimintaa varten tarkastuslautakunnan kokouksissa on käynyt kuultavina

- kaupunginjohtaja Mika Ingi
- talousjohtaja Markus Maunula
- hyvinvointijohtaja Jani Äijälä
- hallintopalveluiden toimialajohtaja Anne Rantala
- teknisten palveluiden vt. toimialajohtaja Aki Teini
- toimialajohtaja, sivistyspalvelut Laila Mäkelä
- toimialajohtaja ympäristöterveyspalvelut vs, sektorchef vick Tiina Torkkeli-Pitkäranta
- henkilöstöpäällikkö Minna Kekarainen
- teknisten palvelujen toimialajohtaja Jonas Nylund
- vs. työllisyysjohtaja Reea Viljanen
- Maankäyttöpäällikkö, vt. toimialajohtaja Jani Kreula
- varhaiskasvatusjohtaja Elina Lindholm
- vapaa-aikapalveluista vastaava viranhaltija Marjaana Tamminen
- Yleissivistävän opetuksen rehtori Pekka Teittinen

Tarkastuslautakunta on kokoontunut arviointivuonna yhdeksän kertaa.

Tilintarkastusyhteisönä on toiminut TALVEA Julkishallinnon Palvelut Oy ja vastuunalaisena tilintarkastajana ja tarkastuslautakunnan sihteerinä JHT, HT Jukka Vuorio.

3. Tilikauden 2023 taloudellinen tulos ja kaupungin taloudellinen asema

Ulkoiset tuotot ja kulut 1 000 €	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
TOIMINTATUOTOT	18 251	27 326
TOIMINTAKULUT	- 66 264	- 133 107
Palkat ja palkkiot	- 31 639	- 47 287
Henkilöstösivukulut	- 7 836	- 11 049
TOIMINTAKATE	- 48 013	- 105 780
VEROTULOT	47 036	92 767
MUUT VALTIONOSUUEDET	16 421	26 917
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	- 329	- 446
Korkotuotot	154	55
Muut rahoitustuotot	308	92
Korkokulut	- 787	- 587
Muut rahoituskulut	- 4	- 6
VUOSIKATE	15 114	13 457
POISTOT JA ARVONALENNUKSET	- 8 404	- 7 281
Suunnitelman mukaiset poistot	- 8 333	- 7 214
Arvonalentumiset	- 72	- 67
TILIKAUDEN TULOS	6 710	6 176
Poistoeron lisäys	5	5
Investointivaraus	- 4 000	- 4 000
TILIKAUDEN ALI-/YLIJÄÄMÄ	2 715	2 181

Kaupunginhallituksen on Kuntalain 115 §:n mukaan tehtävä toimintakertomuksessa esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.

Tilikauden 2023 tulos ennen tilinpäätössiirtoja oli 6 709 577,60 euroa.

Kaupunginhallitus on tehnyt tilikauden tuloksen käsittelystä seuraavan esityksen:

- Tehdään poistoerojen vähennyksiä 5 045,64 euroa suunnitelman mukaan.
- Tehdään 4 000 000,00 euron investointivaraus Keskuskoulun uudisrakennushankkeeseen.
- Edellä esitetyn jälkeen syntyvä ylijäämä 2 714 623,24 euroa kirjataan oman pääoman muutokseksi taseeseen ylijäämäksi. Ylijäämästä Liedon kaupungin osuus on 3 282 419,95 euroa ylijäämää ja Liedon Veden osuus on 567 796,71 euroa alijäämää.

Kirjausten jälkeen taseessa olevan kaupungin kumulatiivisen ylijäämän määrä on 31.12.2023 ollut 18,045 miljoonaa euroa ja vastaavasti konsernitaseen ylijäämä on ollut noin 26,637 miljoonaa euroa.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt nettobudjetin käyttötalousosassa kaupunginhallitukselle ja lautakunnille. Lisäksi kaupunginhallituksen alaiseen toimintaan on myönnetty määrärahoja, joiden sitovuustaso on tietty kohde. Kaupunginhallitusta ja lautakuntia sitovat ne toiminnalliset tavoitteet, jotka on mainittu valtuustoon nähden sitoviksi. **Määrärahan sitovuustaso on toimintakate. Sitovuustasoon voidaan tehdä muutoksia vain valtuuston päätöksellä.**

Kaupunginvaltuusto vahvistaa sitovat tavoitteet verotuloihin, valtionosuuksiin sekä rahoitustuottoihin ja -kuluihin. Rahoituslaskelmassa valtuustoon nähden sitovat erät ovat pitkäaikaisten lainojen ja antolainasaamisten lisäys.

Tarkastuslautakunnan kannanotto

Tarkastuslautakunta katsoo, että Liedon kaupungin taloudellinen asema on kohtuullisen vahva. Investointivarausten jälkeen kumulatiivinen ylijäämä on vuoden 2023 lopussa ollut noin 18,0 miljoona euroa ja vastaava ylijäämä on konsernitaseessa noin 26,6 miljoona euroa.

Kokonaisuutena kaupungin tilikauden tulos toteutui huomattavasti talousarviota parempana, noin 8,9 miljoonalla eurolla. Verotulot, valtionosuudet ja rahoitustuotot ja -kulut toteutuivat noin 5,1 miljoonalla eurolla talousarviota parempana.

Joidenkin lautakuntien toimialojen toteutuneet toimintakatteet poikkesivat merkittävästi valtuuston asettamasta tavoitteesta: näitä olivat tekninen lautakunta, toimintakatteen ylitystä noin 0,7 miljoona euroa (32,19 %), Liedon Vesi noin 0,4 miljoona euroa (29,92 %) ja Kaavoitus- ja rakennuslautakunta noin 0,3 miljoona euroa (33,05 %).

Tarkastuslautakunta haluaa muistuttaa, että kaupungin hallintosäännön 73 §:n mukaan talousarvioon tehtävät muutokset on esitettävä valtuustolle siten, että valtuusto ehtii käsitellä muutosehdotukset talousarviovuoden aikana. Talousarviovuoden jälkeen talousarvion muutoksia voidaan käsitellä vain poikkeustapauksissa. Kuntalain 110 §:ssä määrätään, että *"Kunnan toiminnassa ja taloushoidossa on noudatettava talousarviota"*. Tarkastuslautakunta kehottaa toimialoja tarkentamaan taloussuunniteluaan.

kuva: Littoistenjärven melontareitti sopii koko perheen kohteeksi.

4. Hyvinvoinnin ja terveystavoitteiden edistämisen toteutuminen Liedossa

Kuntaliitto toteaa nettisivuillaan, että kunnilla on lakisääteinen velvoite edistää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Nykyään myös turvallisuuden teemat, etenkin arkiympäristön turvallisuus, yhdistetään luontevaksi osaksi hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kokonaisuutta. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävä kunnassa on laaja-alainen ja poikkihallinnollinen. Hyvinvointia edistäviä toimia tehdään kunnan kaikilla sektoreilla. Lisäksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tehdään yhteistyössä paikallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa. Keskeisenä yhteistyökumppanina hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä on hyvinvointialue.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluiden kehittäminen alkoi painottuen tarpeiden kartoitukseen, edunvalvontaan ja vapaaehtoisten yhteistyön kehittämiseen.

- Hyvinvointijohtaja valittiin keväällä 2023.
- Hallintosäätöön tehtiin muutokset koskien hyvinvointialueen muodostamista sekä kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.
- Kaupunginhallituksen alaisen toiminnan yhtenä valtuustoon nähden sitovana tavoitteena oli terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen.
- Toimenpiteistä kesken ovat kunnan osallisuusohjelman laatiminen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämishjelman laatiminen.

Voimassa olevia hyvinvointiin ja terveyden edistämiseen liittyviä suunnitelmia

- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2021–2025
- Liedon terveystuennasuunnitelma 2022–2025
- Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma 2022–2025

Viimeisin Liedon kunnan hyvinvointikertomus, joka löytyi verkkosivuilta, on vuodelta 2021. Sivuille tulisi lisätä uusin hyvinvointikertomus.

Hyvinvointijohtaja Jani Äijälän selostuksen pohjalta tarkastuslautakunnalle 8.5.2024 seuraavat alla olevat kommentit.

Terveellisten elintapojen edistäminen

- Vuonna 2023 erilaisiin liikunnan tapahtumiin, joiden järjestämisessä kaupungin liikuntapalvelut olivat mukana, osallistui 29 935 kävijää. Liikunnallisia tapahtumia oli ryhmäneuvolasta ja liikuntapeuhuista penkkilenkkeihin ja vanhainkotijumppiin.
- Kaikista liikuntatapahtumiin osallistuneista kävijöistä 18 648 oli soveltavan liikunnan ryhmiin osallistuneita. Soveltavalla liikunnalla tarkoitetaan sellaisten henkilöiden liikuntaa, joiden on iän, vamman, sairauden tai muun toimintakyvyn heikentymisen vuoksi vaikea osallistua yleisesti tarjolla olevaan liikuntaan ja joiden liikunta vaatii soveltamista ja erityisosaamista. Soveltavan liikunnan toimintoja on esimerkiksi tuolijumput, seniorijumput, seniorikuntosaliryhmät, tasapainoryhmät ym.
- Erilaisia liikuntapaikkoja Liedossa on 135
- Liedossa toteutettiin koko vuosi Ikiliikkuja -ohjelmaa ja keväällä otettiin Varsinais-Suomen 25 muun kunnan kanssa yhteiseksi toimintamalliksi Voimaa Vanhuuteen.
- Lieto-opistolla oli 197 kurssia, jotka olivat tarjolla ikäihmisille. Erikseen seniorimaininnalla 9.
- Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden 25–64-vuotiaiden osuus ikäluokasta on hiukan kasvanut vuoden aikana, ollen nyt 3 %:n luokkaa ja samaa tasoa kuin alueellisesti ja valtakunnallisesti.

Turvallisuus

- Liedossa loukkaantuu ja kuolee vähemmän kävelijöitä ja pyöräilijöitä kuin alueellisesti tai valtakunnallisesti keskimäärin, mutta taas enemmän mopoilijoita, moottoripyöräilijöitä ja autoilijoita. Vahinkoja sattuu eniten 15–17-, 35–44- ja 55–64-vuotiaille.
- Henkilövahinko-onnettomuudet sattuvat valta- ja kantateillä, seututeillä ja maanteillä. Verrattuna alueellisiin ja valtakunnallisiin onnettomuuksiin, Liedossa kunnan kadulla tai tiellä sattuu suhteellisesti huomattavan vähän vahinkoja verrattuna Varsinais-Suomeen tai koko maahan. Kauris- ja peurakolarien määrät ovat laskusuunnassa.
- Viiden tähden liikenneturvallinen kunta -mallissa Lieto on arvioitu 4 tähden kunnaksi tähtiarvolla 4,31.
- Kaupungin liikennepuistossa kesäkaudella 2023 kävijöitä oli 5 189.
- Tehtiin valtuustoaloite ja selvitys moottoritalli-/mopopajatoiminnan mahdollisesta käynnistämisestä Liedossa.
- Kaupungin omia kevyenliikenteenväyliä oli 66 km. Tämän lisäksi paljon ELY:n väyliä, joista ei ole tarkkoja lukuja.

Osallisuus

- Erittäin heikon osallisuuden kokemus oli lisääntynyt 8. ja 9. luokan oppilailla ja sitä koki nyt 15,3 % ikäluokasta. Heikkoa osallisuutta oli Liedossa koettu suhteellisesti hieman enemmän kuin alueellisesti tai valtakunnallisesti.
- Toteutettiin harrastekysely, jossa peruskoululaiset pääsivät ilmaisemaan toiveitaan.
- Vanhus- ja vammaisneuvosto piti vuoden aikana 8 kokousta, nuorisovaltuusto 10 kokousta ja seuraparlamentti kokoontui 2 kertaa.
- Liedon ensimmäinen asukasbudjettiprosessi alkoi.
- Kyläkiertueet uutena toimintamuotona. Mukana hyvinvointi-, liikunta- ja yrityspalvelut.
- Nousut esiin matalan kynnyksen kohtaamispaikan tarvetta ja aloitettiin prosessi tällaisen paikan avaamisen mahdollisuuden selvittämiseksi.
- Osallisuuden toteutumisen yksi suurimmista haasteista ja esteistä on toimintaan tarkoituksenmukaisten tilojen puute. Asiasta tuli yhteydenottoja viikoittain.

Arjessa pärjääminen

- Merkittävin lietolaisten hyvinvointiin vaikuttanut asia oli hyvinvointialue Varhan toiminnan käynnistyminen ja sote-palveluiden siirtyminen heidän hoidettavakseen.
- Varhan organisaation ja toiminnan selkiyttäminen sisäisesti ja ulkoisesti.
- Palveluiden yhteystiedot ja saavutettavuus.
- Yhteistyörakenteiden purkautuminen ja uudelleen rakentuminen.
- Varhan muodostamien yhteistyöverkostojen toiminnan käynnistäminen.
- Opiskeluhuollon ja lastensuojelun resurssien tarve suuri. Kuului ja näkyi koulujen arjessa. Perhetyö näkymätöntä.
- Varhalle siirtyneiden tilojen käytön jatko hyvinvoinnin ja terveyden edistämistarkoituksessa oli epäselvä vuoden aikana.
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimien vastuut palvelujen rajapinnoilla epäselviä.
- Palveluverkon tulevaisuus epäselvä.

Tarkastuslautakunnan kannanotto

Tarkastuslautakunta toteaa, että Liedon kaupungissa on tehty ja tehdään edelleen useita toimia asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Lautakunta kokee tärkeänä, että kaupungilla on oma osaava hyvinvointijohtaja.

Tarkastuslautakunta esittää, että kaupungin talousarviossa esitetään terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä mahdollisimman konkreettisia, mitattavissa olevia tavoitteita. Myös tavoitteiden saavuttamista kuvaavat mittarit tulisivat olla mahdollisimman selkeitä ja kuvaavia.

Tilinpäätöksessä tulisi selkeästi raportoida, miltä osin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden saavuttamisessa kaupungissa on onnistuttu ja missä on parannettavaa ja missä aikataulussa parannukset on suunniteltu tehtävän.

Kuva: Teilisilta Liedossa, Simo Lamminen

5. Arvio valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

5.1 Kaupunginhallitus

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	9 468		9 468	9 965	497	5,25 %
TOIMINTAKULUT	- 8 929	- 123	- 9 052	- 8 749	303	-3,35 %
TOIMINTAKATE	539	- 123	416	1 216	800	192,23 %

Toimintakate = Valtuustoon nähden sitova erä

Toimintatulot ja -menot

Kaupunginhallituksen alaisen toiminnan toimintakate toteutui noin 800 tuhatta euroa muutettua talousarviota parempana. Tämä johtuu pääosin hyvinvointialueen maksamista vuokratuloista, jotka toteutuivat talousarviota korkeampina. Toimintakulut alittuivat 300 tuhatta muutetusta talousarviosta. Alitus johtui varauksina olleista määrärahoista, joita jäi käyttämässä yli 130 tuhatta euroa. Lisäksi Joukkoliikenteen toimintakulut alittuivat 60 tuhatta euroa. Merkittävin alitus syntyi työllistämisen tulosalueella, sillä edelleen sijoituksia, palkkatukityöjaksoja ja veloitetyöjaksoja toteutui ennakoitua vähemmän. Sisäisten palveluiden toimintakulut ylittyivät, joka johtui palveluostojen ylityksestä. Näistä merkittävimmät tekijät olivat taloushallinto- ja palkanlaskentapalvelu sekä IT-lisenssit. Myös työterveyshuollon kustannukset ylittyivät.

Tarkastuslautakunnan kannanotto

Tarkastuslautakunta pitää positiivisena asiana, että kaupunginhallituksen alaisen toiminnan toimintakate toteutui noin 0,8 miljoona euroa (192,23 prosenttia) muutettua talousarviota parempana, mikä johtui pääasiassa hyvinvointialueen maksamista vuokratuloista, jotka toteutuivat talousarviota korkeampina.

Tarkastuslautakunta korostaa talousarvion täydellisyyisperiaatetta, jonka mukaan talousarvioon on otettava kaupungin rahankäyttö ja rahan lähteet kokonaisuudessaan.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan kaupunginhallituksen valtuuston nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet olennaisilta osin

5.2 Ympäristöterveyslautakunta

Taloudelliset tavoitteet

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	1 570		1 570	1 693	123	7,82 %
TOIMINTAKULUT	- 1 759	- 20	- 1 779	- 1 914	- 135	7,59 %
TOIMINTAKATE	- 189	- 20	- 209	- 222	- 12	5,83 %

Toimintakate = Valtuustoon nähden sitova erä

Toiminnalliset tavoitteet

Liedon vision 2025 mukaan Liedon tulevaisuutta rakennetaan avoimella ja oivaltavalla otteella siten, että kulut pidetään kurissa ja asiat tehdään kerralla kuntoon. Tuloksena on elinvoimainen kunta sekä hyvinvoiva ja onnellinen asukas ja yrittäjä, jolle luonteenomaisia piirteitä ovat aktiivisuus ja yhteisöllisyys. Ympäristöterveyslautakunnan toimialalla strategisten tavoitteiden toteutumista tuetaan seuraavien painopistealueiden ja menestystekijöiden osalta: Avoin ja oivaltava ote tulevaisuuteen: yrittäjyyden edistäminen, hyvällä palvelulla on kasvot sekä talouden ja toiminnan kehys. Näiden tavoitteiden mukaisten toimenpiteiden toteumaa seurataan puolivuositain. Kokonaisuutena voidaan todeta tavoitteiden pääsääntöisesti toteutuneen. Kuntien taloudelliset haasteet on huomioitu ympäristöterveyslautakunnan toiminnassa ja tavoitteena on jatkaa kuntien kannalta suotuisaa kustannuskehitystä toimintoja järkeistämällä, toimintaympäristön muutokset huomioimalla ja vaihtoehtoisia toimintatapoja kokeilemalla. Valvontatyössä on mahdollista hyödyntää ulkopuolista asiantuntijaa ja myös tätä vaihtoehtoa kannattaa hyödyntää silloin, kun se on taloudellisesti ja toiminnallisesti järkevää.

Kaupunginhallituksen arvion mukaan tavoitteet ovat toteutuneet talousarviossa suunnitellun mukaisesti.

Tarkastuslautakunnan kannanotto

Tarkastuslautakunta toteaa, että ympäristöterveyslautakunta on saavuttanut olennaisilta osin tavoitteensa talousarviossa annettujen resurssien puitteissa.

5.3 Varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta

Taloudellisten tavoitteet

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	3 009	- 250	2 759	3 050	291	10,56 %
TOIMINTAKULUT	- 44 534	- 1 494	- 46 028	- 46 390	- 362	0,79 %
TOIMINTAKATE	- 41 525	- 1 744	- 43 269	- 43 340	- 71	0,16 %

Toiminnallisten tavoitteet

Kaupunginhallitus ja toimialajohtaja toteavat tilinpäätöksessä, että suurin haaste lähivuosina on varhaiskasvatus- ja koulupaikkojen riittävyys etenkin kaupungin kasvualueilla, joita ovat keskustan alue, Loukinainen ja Ilmarinen. Kaupungin tonttimyynti on nopeutunut entisestään ja lapsiperheitä muuttaa Lietoon yhä enemmän. Samaan aikaan iäkkäämmät muuttavat valmistuviin kerros- ja rivitaloihin ja myyvät omakotitalonsa lapsiperheille. Ikäihmisten päivätoimintatarve ja Lieto-opiston kysyntä kasvaa myös koko ajan. Varhaiskasvatuspaikkojen osalta tilanne paranee merkittävästi vuoden 2024 aikana, kun uusi Keskikankareen päiväkotitoimitus otetaan käyttöön 1.8.2024.

Työelämätaidot, osaaminen ja kelpoisuusehtojen muutokset haastavat myös sivistyspalveluja alati. Itensä kehittäminen on tässä ajassa jatkuvaa lukuisten muutosten pyörteissä. Välillä vanhempien työntekijöiden on vaikea pysyä muutosten mukana ja toisaalta nuoremmille ei ole vielä karttunut käytännön kokemuksen tuomaa työpaikan sisäistä tietoa ja sosiaalista taitoa. Positiivinen asenne työyhteisössä ratkaisee monia asioita. Silloin etsimme myös itse menetelmiä, joilla suoriudumme tehtävistämme tehokkaammin. Ja riittää, että teemme joka päivä parhaamme. On tärkeää, että asetamme tavoitteita ja välitavoitteita sekä työyhteisönä että omana itsenä. Palvelemme asiakkaitamme, mutta myös toinen toisiamme. Työhyvinvointiin tulee koko kaupungin tasolla kiinnittää nyt erityistä huomiota.

Työhyvinvointiin vaikuttavat monet asiat kuten muun muassa työyhteisön henkinen ja fyysinen ilmapiiri ja oma jaksaminen sekä motivaatio. Esimiehet ovat jaksamisen kannalta avainasemassa. Erityisesti muutosvaiheisiin tulee panostaa. Tällä hetkellä sote-uudistus näkyy kaikilla toimialoilla epävarmuustekijänä. Selkeät tavoitteet ja yhtenäiset ohjeet helpottavat myös kaikkia osapuolia.

Liedon kaupunki kasvaa hyvää vauhtia. Tonttimyynti ja rakentaminen etenevät vauhdikkaasti. Tämä tarkoittaa sitä, että peruspalvelujen on pysyttävä samassa tahdissa. Kaavoitusta ja rakentamista on juoksutettava siis rintarinnan peruspalvelujemme kanssa. Uusia kokeiluja on uskallettava tehdä ja niihin on myös kannustettava. Pienetkin uudistukset voivat olla ekologisesti kestäviä ja tuoda vaikkapa ajallista säästöä. Usein ne motivoivat eniten työyhteisöjä. Kaikkea ei pidä mitata talousnäkökulmasta. Välillä esimerkiksi toimivat rakenteet ovat tärkeämpiä. Tiedolla johtamisen rinnalle tarvitaan tietojohdantamista, sillä kova data ei kerro kaikkea.

Laatukortti 8 eli osallisuus ja vaikuttaminen käytiin kaikissa kouluissa läpi vuoden 2023 aikana. Sen tavoitteena oli edistää oppijoiden kasvamista aktiivisiksi kansalaisiksi. Oppilaskyselyjä hyödynnetään koulun arjessa. Oppilaskunnilla, tukioppilailla, välituntiliikuttajilla ja kummioppilailla on omat selkeät roolinsa.

Lukio on aloittanut yhteistyön Turun ammattikorkeakoulun kanssa. Lukion kansainvälinen linja on saanut virallisen tunnustetun pätevyyden. Kv-linjalla onkin jo noin 40 opiskelijaa. Innovaatiokampuksen myötä yrittäjyyskurssit on saatu käyntiin. Yrittäjyyden osalta lukio tekee yhteistyötä mm. Lieto-opiston, Taatilan koulun ja ammattikorkeakoulun kanssa.

Liikunnallinen elämäntapa ja terveystoiminta ovat keskeinen painopisteemme kaikissa sivistyspalvelujen yksiköissä. Liikunnan myönteiset vaikutukset kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ovat merkittävät. Sitä kautta saadaan kavereita ja onnistumisen kokemuksia, jotka puolestaan vahvistavat minäkuvaa.

Hyvinvointialueen aloitettua toimintansa 1.1.2023 olemme uuden edessä koko valtakunnassa. Nähtäväksi jää, miten yhteistyö Varsinais-Suomen hyvinvointialueen ja kuntien välillä onnistuu. Liedon kaupunki kuuluu hyvinvointialueeseen 2.

Tilinpäätöstä laadittaessa voidaan todeta, että Varhan käynnistyminen on ollut liian hidasta ja kaupungin arjen toiminnat ennaltaehkäisevässä työssä ovat merkittävästi heikentyneet Varhan aloitettua toimintansa. Epäselvyyttä on edelleen Varhan vastuista. Vastuuhenkilöitä ei tahdo löytyä ja asiat eivät etene. Varhan jatkuvat henkilöstömuutokset näkyvät kuntien arjessa. Tilakysymyksetkin puhuttavat edelleen. Perhekeskustoiminta, lastensuojelu ja sosiaalipalvelut eivät toimi toivotulla tavalla. Oppilashuollon osalta tiedonsiirto Varhalta kunnalle on toimimatonta. Lyhyesti kuvaten, olemme monta loikkaa taantuneet sote-palveluiden osalta.

Tarkastuslautakunnan kannanotto

Varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunnan taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet olennaisilta osin.

Tarkastuslautakunta toteaa, että toimialalla on saavutettu myös toiminnalliset tavoitteet huolimatta varhaiskasvatus- ja koulupaikkojen palveluiden kysynnän kasvusta etenkin kaupungin kasvualueilla.

Tarkastuslautakunta edellyttää, että toimiala selostaa selkeällä ja ymmärrettävällä tavalla tilinpäätöksessä sisäisen valvonnan sekä riskienhallinnan toimivuutta ja riittävyyttä.

5.4 Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta

Taloudelliset tavoitteet

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	355		355	416	61	17,26 %
TOIMINTAKULUT	- 3 889	- 27	- 3 916	- 3 764	152	-3,89 %
TOIMINTAKATE	- 3 534	- 27	- 3 561	- 3 347	214	-6,00 %

Toiminnalliset tavoitteet

Kaupunginhallitus ja toimialajohtaja toteavat tilinpäätöksessä, että Liedon kaupunki kasvaa etenkin keskustan alueella, Loukinaisissa ja Ilmarisissa. Koulu- ja varhaiskasvatuspaikkojen kasvun myötä tarvitsemme toimivia lähiliikuntapaikkoja ja vapaa-aikapalveluja.

Vapaa-aikapalvelujen organisaatio kasvoi liikuntapaikkahoitajilla vuoden 2023 alusta. Painopistettä on siirretty viime vuosina esimiestyöstä suorittavaan työhön. Kaikki vapaa-ajan palvelut; nuoriso, liikunta, kulttuuri, kirjasto ja Lieto-opisto tuottavat uusia toimintamalleja yhdessä, mutta myös hallintorajat ylittäen. Terveyden edistäminen ja muun muassa liikunnallinen elämäntapa korostuvat entisestään sote-uudistuksen myötä.

Vapaa-aikapalveluilla ja opetus- ja varhaiskasvatuspalveluilla on toimiva yhteistyömalli. Saatujen oppilas- ym. kyselyjen perusteella vapaa-aikapalvelut tuottavat uusia ja täydentäviä lisäpalveluja sekä päiväkoteihin että kouluihin.

Kirjasto auttaa monipuolisen lukemisen kehittämisessä, mediakasvatuksessa ja tarinankerronnassa. Opisto tarjoaa mm. kuvataiteen perusopetusta ja musiikin yksilöopetusta. Ikäihmisille suunnattujen Lieto-opiston päiväkursseiden kysyntä ja tarve kasvaa koko ajan. Liikuntatoimi järjestää erilaisia kerhoja koulupäivän aikana ja loma-aikoina. Lisäksi liikunnan olosuhteita kehitetään koko ajan yhteistyössä niin yksikkö- kuin kuntatasolla sekä seudullisesti. Nuoriso- ja kulttuuritoimi palvelee sekä kouluilla että vapaa-aikana. Koulunuoristyö on hämmästyttänyt vaikuttavuudellaan ja nuorten positiivinen palaute on kannustanut kehittämään sitä edelleen.

Vapaa-aikatoimi tavoittaa kaikenikäiset lietolaiset arjen toiminnallaan ja erilaisten hankkeiden kautta, joihin haemme aktiivisesti avustusta eri foorumeilta. Hankerahoituksen määrä on kuitenkin selkeästi pienenemässä ja toimintoja siirretään valtion taholta eri lakien kautta kunnille. Arkeen voimaa -toimintamallin vetäjä siirtyi hyvinvointialueelle ja nähtäväksi jää, saammeko enää Lieto-opistolla kursssia järjestettyä. Varsinais-Suomen kunnat kootaan Voimaa vanhuuteen -ohjelman alle, jolla edistetään kotona itsenäisesti pärjäävien ikäihmisten liikkumiskykyä ja osallisuutta. Ohjelman kautta jaetaan tietoa ja hyviä käytäntöjä ylipäätään ikäihmisten terveystilanteeseen.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteuttaminen alkoi v. 2022 ja se koskee kaikkia toimialoja. Hyvinvointisuunnitelmaa laadittaessa yhteistyötä tehtiin eri viranomaisten, yhdistysten ja perheiden kanssa. Suunnitelmaa laadittaessa hyödynnettiin mm. kouluterveyskyselyjä, lastensuojelun-, perusterveydenhuollon- ja sosiaalihuollon tilastotietoja, erityisopetuksen tilastoja ja TEA-viisarin terveystietoja. Suunnitelmaa arvioidaan vuosittain.

Tarvasjoen liikuntasalin valmistuttua syksyllä 2022 myös vapaa-aikapuolen toimintaa siirtyi näihin tiloihin. Tarvasjoen liikuntasalin käyttöaste on korkea. Lähiliikuntapaikkojen merkitys on huomattavan tärkeä mm. lasten ja nuorten uudet päivittäiset liikuntasuositukset huomioiden. Niihin kannattaa edelleen satsata.

Tulevia vapaa-aikapalveluja tarkastelemme myös alueittain yhdessä järjestöjen ja yritysten kanssa. Seurojen talkooväki vähenee koko ajan ja mm. sen takia tarvitsemme avustusrahaan lisäystä.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue aloitti toimintansa 1.1.2023. Nähtäväksi jää, miten yhteistyö kuntien kanssa toimii. Liedon kaupunki kuuluu hyvinvointialueeseen 2.

Tarkastuslautakunnan kannanotto

Tarkastuslautakunta toteaa, että tulojen ylitys johtuu pääosin hankeavustusten ylityksestä, mutta myös muita tuloja on saatu koronavuosien jälkeen hieman ennakoitua enemmän.

Menoja on säästynyt tasaisesti eri vastualueilla eri kustannuserissä, mutta erityisesti kirjaston palveluiden ostoissa ICT- kustannukset ovat olleet ennakoitua pienemmät. Tilinpäätöksessä olisi tarkoituksenmukaista selostaa tarkemmin toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta.

Arkeen voimaa - yhteistyö alkoi Varhan kanssa toimia vuoden loppupuoliskolla, joten uusi Arkeen Voimaa -kurssi opistolle sovittiin kevääksi 2024. Tästä ei ole tehty talousarvionmuutosta hallintosäännön edellyttämällä tavalla.

Kirjaston tavoitteet ovat toteutuneet olennaisilta osin, erityisen hyvin tapahtumien ja lainamäärien osalta. Huolestuttavaa on kuitenkin alakouluikäisten lukukouludiplomi tavoite, joka on asetettu 100 prosenttiin, mutta toteuma on ollut vain 30 prosenttia.

Tarkastuslautakunta edellyttää, että toimiala selostaa selkeällä ja ymmärrettävällä tavalla tilinpäätöksessä sisäisen valvonnan sekä riskienhallinnan toimivuutta ja riittävyyttä.

5.5 Tekninen lautakunta

Taloudelliset tavoitteet

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	15 007		15 007	14 829	- 179	-1,19 %
TOIMINTAKULUT	- 17 076	- 107	- 17 183	- 17 704	- 522	3,04 %
TOIMINTAKATE	- 2 069	- 107	- 2 176	- 2 876	- 700	32,19 %

Toimintamenot

Eniten euromääräistä ylitystä verrattuna talousarvioon on tullut tilapalvelujen henkilökuluylytyksestä (v2023 oli melkoista henkilöstövaihdosten aikaa, henkilöstövaihdosten takia lähteneille maksettiin lomina rahana), tilapalvelujen vuokratuista n. 474 t€ (osa on väistötiloja ja osa lisätiloja) ja palvelujen ostoista n. 387 t€ odottamattomien korjausten ja toimenpiteiden takia. Infrapalveluissa palvelujen ostot kasvoivat arvioitua suuremmiksi ja puhtauspalveluissa palvelujen ostot (poissaolojen vuoksi) olivat arvioitua korkeammat. Liedon veden toimintamenot jäivät n. 290 t€ arvioitua alhaisemmaksi.

Toimintakate

Toimintakate ylittyi noin 34 % erityisesti yllä mainittujen toimintamenojen ennakoimattomasta kasvusta johtuen.

Toiminnalliset tavoitteet

Teknisten palveluiden toimiala vastaa kaupungin kiinteästä omaisuudesta eli kiinteistöistä, puistoista, kaduista ja metsistä sekä vesi- ja viemäriverkostosta. Hyvin hoidettu omaisuus tuo kaupungille veto-voimaisuutta ja vähentää hallitsemattomia ylläpitäviä korjauskustannuksia ja tekee talouden suunnittelusta helpompaa tuleville vuosille. Rakennusten, ulkoalueiden, katujen ja kaupungin halki kulkevien teiden turvallisuus on toiminnan ykkösprioriteetti. Myös asiakkaille suoraan annettavat palvelut, kuten kiinteistönhoito, ruokapalvelut ja puhtauspalvelut edistävät kaupunkilaisten hyvinvointia, minkä vuoksi niiden toimivuuden varmistaminen on erittäin tärkeä osa toimintaa.

Kaupunginhallitus ja toimialajohtaja toteavat tilinpäätöksessä, että vuosi 2023 oli muutosten vuosi. Suurimmat muutokset näkyivät ruoka- ja puhtauspalveluissa sotekiinteistöjen tukipalveluiden siirtyessä hyvinvointialueelle ja toiminnan keskittymisessä sivistyksen ja varhaiskasvatuksen aterioiden ja tiloihin.

Tilapalvelujen osalta sote-muutokset liittyivät kaupungin tekemiin sopimuksiin mm. tilavuokrien osalta. Kaupungin omistuksessa oleviin sosiaali- ja terveystoimen tiloihin on uudet vuokrasopimukset Varhan kanssa v2023 alusta lähtien. Puhtauspalveluissa laitoshuoltajat ja sote-kiinteistöissä toimiva henkilöstö siirtyivät suoraan Varhan alaisuuteen v2023 alusta. Ruokapalveluissa tehtiin suurempi muutos, kun joulukuussa 2022 soten ruokapalvelujen tuotanto siirrettiin Valma-kodin ja Tarvasjoen hyvinvointikeskuksen keittiöhän ja Kaarea Oy aloitti Varhan ruokapalveluiden tuottajana ja tarvittava henkilöstö siirtyi Kaarean palvelukseen. Härkätien terveyskeskuksen keittiö jäi kaupungin käyttöön ja tuotannon muutoksia valmisteltiin siten, että Opintien valmistuskeittiö suljettiin vuoden 2023 aikana ja tuotanto keskittyi kolmeen valmistuskeittiöön.

Lisäksi vuoden 2023 alusta liikuntapaikkojen hoito siirtyi liikuntatoimen alaisuuteen sivistyspalvelujen toimialalle. Kaikkiaan tekniseltä toimialalta siirtyi pois noin 25 henkilöä. Muutoksena oli myös asiointipisteen henkilöiden siirtyminen teknisten palveluiden hallinnon alle. Iso osa asiointipisteen palveluista liittyy teknisten palveluiden toimialaan mm. avainten hallinta, tilavaraukset, vene- ja vaunu- paikkojen varaukset ja laskutukset.

Vuonna 2022 alkanut Ukrainan sota vaikutti edelleen teknisten palveluiden talouteen merkittävästi. Kustannukset ovat nousseet, vaikkakaan ei yhtä merkittävästi kuin vuonna 2022, tilastokeskuksen mukaan kuluttajahintaindeksi on noussut vuoden 2023 aikana 11,6 % (palvelut ja materiaalit) ja rakennuskustannukset nousivat keskimäärin 3,0 % vuonna 2023. Energiakustannusten nousu ei toteutunut. Talven lämmitystarve oli suuri ja samoin aurausten ja hiekoitusten tarve. Lisäksi työehtosopimusneuvotteluiden tuloksena sovitut palkankorotukset lisäsivät kuluja ennakoitua enemmän.

Yhteistyö muiden toimialojen kanssa on keskeistä kustannustehokkuuden saavuttamiseksi. Käyttölouheen vaikuttaa erityisesti tilojen käyttö ja etenkin ilta- ja loma-aikojen käyttöaste. Vuoden 2023 yhtenä toimenpiteenä oli energiatehokkuuden parantaminen kaupungin omistamissa kiinteistöissä. Energiankulutuksen seuranta pyrittiin kehittämään säästökohteiden löytämiseksi. Kaupungin talouden sopeuttamistoimien johdosta on turhista tiloista pääosin luovuttu, mutta toisaalta varhaiskasvatuksen nopeasti kasvanut tarve on tuonut uuden ja akuutin haasteen toimitilojen tarpeeseen, johon mm Keskikankareen päiväkotitulee vastaamaan (valmistuu v2023).

Investointien osalta kaavoitusohjelma vaikuttaa merkittävästi tulevien vuosien infrainvestointeihin ja niiden suunnittelun aikatauluttamiseen, tilatarpeiden muuttuminen sekä kohdekohtaisesti että eri taajamissa on myös merkityksellistä investointien suunnittelun kannalta. Lisäksi erilaiset infran ja tilapalveluiden saneeraustarpeet ja kasvanut korjausvelka aiheuttaa kustannusten kasvupainetta. Suurin yksittäinen investointikohde on uusi keskuskoulu, jonka urakka kilpailutettiin onnistuneesti v2023 lopulla ja rakentamisvaihe alkaa v2024 ensimmäisen kvartaalin aikana.

Kaupunginhallitus ja toimialajohtaja arvioivat tilinpäätöksessään, että teknisen toimialan strategia on toteutunut pääosin lautakunnan sitovien tavoitteiden ja kriittisten menestystekijöiden mukaisesti. Vuosi 2023 oli kaiken kaikkiaan isojen muutosten vuosi, mutta perustoiminta ja palvelut ovat toimineet pääosin suunnitellusti.

Tarkastuslautakunnan kannanotto

Tekninen lautakunta on ylittänyt talousarviossa asetetun toimintakatteensa (valtuuston nähden sitovan nettomäärärahasa) noin 0,7 miljoonalla eurolla (32,19 prosentilla), mikä on johtanut mukautettuun tilintarkastuskertomukseen ja ehdolliseen vastuuvapauslausumaan.

Teknisen lautakunnan toimintakatteen ylitykseen on johtanut myös Liedon veden suunniteltua huomattavasti heikompi toimintakate (nettomääräraha), 0,358 miljoona euroa (29,92 prosenttia).

Tarkastuslautakunta muistuttaa, että kuntalain 14.2 § 3. kohdan mukaan valtuusto päättää kunnan talousarviosta ja että kuntalain 110.5 §:n mukaan *"Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota"*.

Liedon hallintosäännön 73 §:ssä määrätään talousarvion muutoksista, jonka mukaan: *"Talousarvioon tehtävät muutokset on esitettävä valtuustolle siten, että valtuusto ehtii käsitellä muutosehdotukset talousarviovuoden aikana."*

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan, tekninen lautakunta on saavuttanut toiminnalliset tavoitteensa olennaisilta osin.

Tarkastuslautakunta on kuitenkin huolissaan kaupungin tilojen ja infran huolto – ja kunnossapidosta. Kunnossapitosuunnitelman täytäntöönpanossa pitää määritellä selkeästi siitä, kuka vastaa toimenpiteiden toteutuksesta ja valvonnasta.

5.6 Liedon vesi

Taloudelliset tavoitteet

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	5 081		5 081	4 418	- 663	-13,06 %
TOIMINTAKULUT	- 3 877	- 9	- 3 886	- 3 580	306	-7,87 %
TOIMINTAKATE	1 204	- 9	1 195	838	- 358	-29,92 %

Toimintatuotot jäivät huomattavasti alle talousarvion. Syynä on ainakin energian kallis hinta ja sitä kautta vedenkulutuksen vähentyminen. Pääsyy siihen, että toimintatuotot jäivät alle talousarvion, on laskutettavien jätevesimäärien v2023 jääminen alhaisemmalle tasolle, sekä vuoden 2022 hyvityslaskun kirjautuminen vuodelle 2023. Naapurin maalaiskana Oy:n vuonna 2022 toukokuussa käyttöön otettu jätevesien esikäsittely vaikuttaa teollisuusjätevesisopimuksen mukaisesti laskutusta alentavasti.

Toiminnalliset tavoitteet

Liedon Vesi toimittaa laadukasta talousvettä häiriöttä kuluttajille ja johtaa jätevedet häiriöttä jätevesien puhdistuslaitokselle Kakolanmäen kalliopuhdistamoon. Käyttövesi ostetaan Turun Seudun Vesi Oy:ltä, vuotuinen kulutus on n. 1,15 Mm³.

Pääosa Tarvasjoen talousvedestä johdetaan Liedosta paineenkorotusaseman kautta kuluttajille. Tarvasjoen pohjoisosiin talousvesi (n. 25 000 m³) ostetaan Parravahan Vesi Oy:ltä. Tarvasjoen varavesiyhteys on Pöytyän ja Auran verkostosta sekä Marttilan suunnalta, varavesiyhteys Lietoon on Aurasta Päivästäntien kohdalla.

Talousvedestä otetaan 3 kpl verkostonäytteitä kahden viikon välein. Lisäksi TSV Oy ottaa tuloksia viikoittain koko veden tuotanto- ja siirtolinjalta. Ajantasaiset tulokset ovat nähtävillä Liedon Veden nettisivuilla.

Liedon Vesi hoitaa omana toimintana jakeluverkostoa ja toteuttaa uusien liittyjien liitostyöt. Sekä Liedossa että Tarvasjoella on toiminnassa oleva vesitorni eli ylävesisäiliö. Jätevesi johdetaan kunnan alueella viemäriverkostoa pitkin Kaarinan kaupungin rajalle ja edelleen Kaarinan kautta Turun seudun puhdistamo Oy:n Kakolanmäen kalliopuhdistamoon. Marttila-Tarvasjoki-Lieto siirtoviemäri on valmistunut v. 2017, jolloin lakkautettiin Tarvasjoen jäteveden puhdistamo. Auran sekä Marttilan jätevedet johdetaan siirtoviemäriinjoja pitkin Liedon viemäriverkostoon ja siitä edelleen Kaarinaan. Kuntien rajoilla on virtausmittaus, jonka todenmukaisuutta TSP valvoo. Omana toimintana hoidetaan kunnan viemäriverkostoa ja pumppaamoita.

Liedon Vesi perii liittymismaksua vesi- ja jätevesiviemäriin liittymisestä kiinteistöiltä rakennusoikeuden perusteella rivi- ja kerrostaloista. Ok-taloista (AO-tontit) on kiinteä liittymismaksu ja teollisuus- sekä palvelurakennukset lasketaan tapauskohtaisesti perustuen todellisiin rakennettaviin neliöihin. Liittymishinnat on nähtävillä jo tontin myynnin yhteydessä.

Asiakkailta peritään kulutusmaksua talousvedestä ja jätevedestä vedenkulutuksen mukaan. Etäluettavia vesimittareita asennetaan kaikkiin uusiin kohteisiin. Lisäksi peritään erillisillä sopimuksilla jäteveden siirtomaksuja Auran ja Marttilan kunnilta sekä Saukonojan vesihuolto -osuuskunnalta. Turun Seudun Puhdistamo laskuttaa Auran sekä Marttilan kunnan jätevesimaksut suoraan ko. kunnalta.

Lisäksi Saukonojanvesihuolto-osuuskunnan maksu sisältää sopimuksen mukaiset investointikulut Liedon Vedelle.

Vesi- ja viemärijohtojen osalta toiminta-alue vahvistettiin v. 2023 lopussa. Kaarinan viemäriverkoston ongelmien johdosta koko viemäriverkosto on mallinnettu (Fluidit Oy) ja neuvottelut käynnissä Turun Vesihuolto Oy:n kanssa mahdollisesta osan jätevesien johtamisesta Turun verkostoon esim. Metsämäen kohdalta.

Tarvasjoen vesitornin saneeraus piti toteuttaa v. 2023 mutta hankinta keskeytettiin. Urakkatarjouksia saatiin 1 kpl ja se ylitti n. 200 t€ talousarviossa hyväksytyn määrärahan. Taloussuunnitelmassa Tarvasjoen vesitornin saneeraus on esitetty vuodelle 2025.

Turun Seudun Vesi Oy ja Turun seudun puhdistamo Oy osakassopimusmuutokset aiheuttavat lisääntyviä kustannuksia mm. investointien osalta. Liedon omistusosuus TSP:ssä kasvoi lisääntyneiden jvmäärien sekä pitoisuuksien vuoksi. Tämä aiheuttaa tulevaisuudessa painetta myös Liedon vesimaksujen tarkistamiseen.

Tarkastuslautakunnan kannanotto

Tarkastuslautakunta toteaa, että Liedon Veden toimintatuotot jäivät huomattavasti alle talousarvion, 0,663 miljoona euroa (-13,06 prosenttia). Tämä vaikutti siihen, että valtuustoon nähden sitova toimintakate ylittyi 0,358 miljoona euroa (-29,92 prosenttia). Tämä sisältyy teknisen lautakunnan toimintakatteen alijäämään, josta on raportoitu myös merkittävänä talousarviopoikkeamana tilintarkastuskertomuksessa.

Tarkastuslautakunta haluaa korostaa talousarvion noudattamisen merkitystä ja lainmukaisuutta ja sitä, että Liedon hallintosäännön 73 §:ssä määrätään talousarvion muutoksista, jonka mukaan: *"Talousarvioon tehtävät muutokset on esitettävä valtuustolle siten, että valtuusto ehtii käsitellä muutosehdotukset talousarviovuoden aikana."*

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan Liedon Veden toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet olennaisilta osin.

5.7 Kaavoitus- ja rakennuslautakunta

Taloudelliset tavoitteet

1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	2 748		2 748	3 289	541	19,67 %
TOIMINTAKULUT	- 1 794	- 22	- 1 816	- 2 664	- 849	46,75 %
TOIMINTAKATE	955	- 22	933	624	- 308	-33,05 %

Toiminnalliset tavoitteet

Liedon väestö kasvoi edelleen muuttovoiton kautta noin 140 asukkaalla. Asemakaavoituksella varmistettiin riittävä ja monipuolinen tonttitarjonta asuin- ja yritysrakentamiselle. Kaavoitus- ja lupaprosessien joustavuutta ja nopeutta on tehostettu entisestään. Kaavoituksen painopisteet olivat esisijaisesti nykyisten kaava-alueiden laajennusalueille.

Maaria Ilmaristen osayleiskaava eteni lopulliseen hyväksyntään, mutta Turun kaupungin päätöksenteossa tulleiden muutoksen vuoksi myös Liedon osayleiskaava piti palauttaa valmisteluun. Hanke etenee uudestaan päätöksentekoon vuoden 2024 puolella. Kanta-Liedon osayleiskaavaa valmisteltiin, mutta ei saatu päätöksentekoon. Kaarinan kaupungin kanssa yhteistyössä tehtäväksi suunniteltu ns. Kehätien varren osayleiskaava on mukana kaavoitusohjelmassa ohjelmakauden loppupuolella. Valtuuston päättämä Liedon keskusta-alueen kehittämissuunnitelma on aloitettu ja tarvittavia selvityksiä on tilattu.

Asemakaavoituksen painopisteenä oli kaikkien taajamien kehittäminen ja pientalokaavoja valmistui Ilmarisiin (Tastonmetsä 2 asemakaava), Asemanseudulle (Tammentaan asemakaava), Loukinaiisiin (Matintalo 4 asemakaava, Siiventie - Ratintie asemakaava), keskusta-alueelle (Jäälinna asemakaava ja Vesikonpiha asemakaavan muutos) ja Tarvasjoelle (Meijerialueen asemakaavan muutos). Vireillä olevia pientalo- ja kerrostalokaavoja oli Säästöpankkitalon ympäristön asemakaavan muutos, Saukonojantie 2 asemakaava ja asemakaavan muutos, Sillilä 4 asemakaava ja asemakaavan muutos ja Tammen laajennus, asemakaava ja asemakaavan muutos.

Uusia yritysalueita valmistui Tarvasjoelle (Tyllin asemakaava), Liedon asemalle (Tiemestarintie 2 asemakaava, Asema SEO:n asemakaavan muutos ja Säskylä - Arosuontien työpaikka-alue asemakaava), Loukinaiisiin (Siiventie - Ratuntie asemakaava) ja Suopohjaan (Suopohjan asemakaava). Vireillä oli Huoltomiehentie asemakaava ja asemakaava muutos.

Raakamaan hankintaan oli varattu 1,5 M€. Sitä käytettiin 1,1 M€. Raakamaata hankittiin kunnan keskeisiltä alueilta 32 ha. Keskustan ydinalueelta ostettiin neljä omakotikiinteistöä ja yksi liikerakennuskiinteistö.

Tontinmyyntituotot on käsitelty lautakunnassa kuukausittain. Talousarvion mukainen tontinmyyntituottotavoite oli 1,7M€. Tavoite ylitettiin 358 262 eurolla.

Tontinmyyntituotot olivat 2 628 050 € ja myyntitulot ja uudet vuokratulot ovat yhteensä 2 708 279 €. Myydyn maaomaisuuden tasearvo on 537 694 €, joten voittoa jäi 2 058 262 euroa.

Toimintakulujen ylitys johtuu pääosin korttelin 54129 rakennusjätteiden puhdistustyön kustannuksista, joita ei ollut varattu vuoden 2023 talousarvioon. Asia on käsitelty lautakunnassa §38/29.3.2023 ja §72/13.6.2023.

Tarkastuslautakunnan kannanotto

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupunki on asukasluvultaan viime vuosina kasvanut voimakkaasti, mikä näkyy uusien tilojen ja infra rakentamisen kasvuna. Kaupungin toimesta rakennusluvat ja tarkastukset saadaan nopeasti tehdyksi.

Kaavoitus- ja rakennuslautakunnan toimialan toimintakate (nettomääräraha) ylitti talousarvion 0,308 miljoonalla eurolla (33,05 prosenttia), mitä on pidettävä merkittävänä talousarviopoikkeamana. Tarkastuslautakunta haluaa korostaa talousarvion noudattamisen merkitystä ja lainmukaisuutta ja sitä, että Liedon hallintosäännön 73 §:ssä määrätään talousarvion muutoksista, jonka mukaan: *"Talousarvion tehtävät muutokset on esitettävä valtuustolle siten, että valtuusto ehtii käsitellä muutosehdotukset talousarviovuoden aikana."*

5.8 Konserniyhtiöt

Liedon lämpö Oy

Liedon Lämpö Oy tuottaa ja toimittaa kohtuuhintaista kaukolämpöä toiminta-alueensa sopimusasiakkaille. Liittymismaksuilla ja perusmaksutuloilla katetaan verkostojen rakentamiskulut. Lämpöyhtiön verkostoa kasvatetaan huomioon ottaen kaavoituksen ja alueen taloudellisen kehityksen vaatimukset. Kasvua haetaan vain taloudellisesti kannattavalla tavalla.

1 000 EUROA	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
Tuloarviot ja määrärahat						
Tulot	3 743	0	3 743	4 721	978	26%
Menot	-3 114	0	-3 114	-4 180	-1066	34%
Poistot	-427	0	-427	-449	-22	5%
Rahoituserät ja verot	-192	0	-192	-97	95	-49%
Tulos	10	0	10	-5	-15	-150%

Liedon Asunnot Oy

Tuottaa ja ylläpitää kysyntään nähden riittävää vuokra-asuntokantaa.

1 000 EUROA	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama %
Tuloarviot ja määrärahat						
Tulot	2 225	0	2 225	2 160	-65	-3%
Menot, poistot, rahoituserät, varaukset	-2 216	0	-2 216	-2 202	-14	-1%
Tulos	9	0	9	-42	-51	-567%

Tarkastuslautakunnan kannanotto

Molemmat kaupunkikonserniin kuuluvien tytäryhtiöiden tilikauden tulos on ollut vuonna 2023 hie-man tappiollinen. Tavoitteiksi oli asetettu positiivinen tulos. Euromääräisesti tarkasteltuna ero tavoitteen ja toteutuman välillä ei ole ollut merkittävä.

Liedon lämpö Oy on saavuttanut strategiset tavoitteensa vain osittain. Tarkastuslautakunta on huolissaan, että valtuuston asettama strateginen tavoite ”Parannetaan verkoston toimitusvarmuutta” ei ole toteutunut suunnitellusti. Erityisesti tämän tavoitteen saavuttamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota ja asettaa priorisointilistan kärkeen.

Liedon Asunnot Oy:n valtuuston asettamat toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet olennaisilta osin. Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään erityistä huomioita vuokratäristien nopeaan reagointiin: vuokrasaatavien määrässä on jonkun verran nousua vuoden 2022 arvoon verrattuna.

6. Investoinnit

Yhteensä	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikk. €	Poikk. %
Investoinnit						
Menot	- 18 400	- 237	- 18 637	- 13 125	5 512	-30 %
Tulot	1 415	0	1 415	1 219	- 196	-14 %
Netto	- 16 985	- 237	- 17 222	- 11 904	5 318	-31 %

Tarkastuslautakunnan kannanotto

Tarkastuslautakunta toteaa, että investointien suunnitelman tarkkuutta ja toteuttamista tulee merkittävästi parantaa. Investointeihin on haettu tilikauden aikana lisämäärärahaa 0,237 miljoona euroa, mutta investointien lopullinen toteutuma on jäänyt muutetusta talousarviosta 5,318 miljoona euroa (-31 %) Investointien toteutuman ollessa 11,904 miljoona euroa.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että investointien määrärahalisäysten sijaan pyrittäisiin ensisijaisesti tekemään tarvittavia talousarviomäärärahamuutoksia investointihankkeiden kesken.

Kuva: Liedon vesitorni, Simo Lamminen

7. Henkilöstö

Vuoden 2023 lopussa kaikkien palvelussuhteiden lukumäärä oli 837. Vakinaisen henkilöstön määrä oli 638. Lieto-opistossa oli tuntiopettajia n. 40 määräaikaisina, jotka sisältyvät henkilöstön määrään (ovat määräaikaisia).

Varhaiskasvatuksessa on myös paljon määräaikaisia kahdesta syystä; raskausvapaiden ja vanhempainvapaiden sekä kelpoisten työntekijöiden puutteen vuoksi.

Kun kelpoisia / päteviä varhaiskasvatuksen opettajia, lastenhoitajia ja muuta henkilöstöä ei ole ollut, on ollut välttämätöntä ottaa myös ei-kelpoisia. Ilman koulutuksen tuomaa pätevyyttä, ei heitä voi vakinaistaa tehtäviinsä. Pätevän henkilöstön saamiseksi tehtäväkohtaisten palkkojen tulisi olla kilpailukykyisiä.

Koulunkäynninohjaajia tarvitaan eri määrä eri lukuvuosina – saatavuus on ollut viime vuonna heikko. Iltapäiväkerhojen ja vammaispalvelukerhon takia on ns. 13–20 vvh tekeviä ohjaajia ja pienryhmien henkilökohtaisia ohjaajia. Vaihtuvuus on ollut suurta joka vuosi, koska ohjaajiin kohdistuu pahoinpitelyä ja välillä he eivät ole olleet kuin lukuvuoden töissä.

Koulunkäynninohjaajat hakevat nykyisin myös ns. kokoaikaista työtä ja sellaista Liedossa on harvoin tarjolla, koska kouluviikko on maksimissaan 30 tuntia yläkoulussa ja alakoulussa 20–26 tuntia.

Sivistyksen hankkeissa vaihtelee vuosittain jopa 20–40 henkilöä (opetus, varhaiskasvatus, liikunta, nuorisotoiminta, kirjasto). Kun ns. koronaraha loppuu keväällä 2024, vähenee määräaikaisten määrä samalla merkittävästi hankkeiden loputtua.

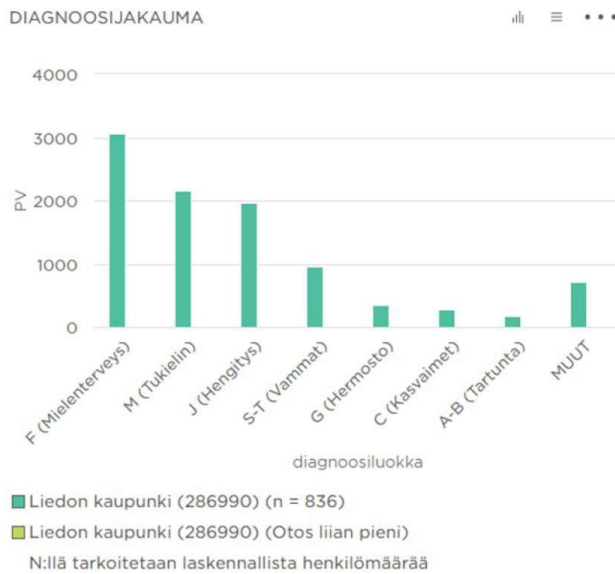
Sairauspoissaolot

Sairauspoissaoloprosentti vuonna 2023 5,25% (Populuksen tilinpäätösraportti: sairauspoissaolotyöpäivät yhteensä/teoreettiset työpäivät yhteensä x 100)

Vuosi	Henkilöstön määrä htv	Sairauspoissaolot yht. kalenteripv	Sairauspoissaolot keskimäärin/HTV	Sairauspoissaolo %
2021	1207	20 620	17,08	4,68
2022	1210	25 631	21,18	5,80
2023	773	13 553	17,53	5,25

Diagnoosijakautuma 2023 (Mehiläinen työterveyshuolto)

Suurimmat syyt sairauspoissaoloille olivat Liedon kaupungissa mielenterveyteen liittyvät. Tähän on yritetty vastata mm. tarjoamalla lyhytpsykoterapiapalveluita. Tukielin ja hengitystiepoissaolot ovat seuraavaksi eniten aiheuttavia sairauspoissaoloja.

Tarkastuslautakunnan kannanotto

Tarkastuslautakunta toteaa, että sairauspoissaolojen keskimääräisenä laskennallisena kustannuksena pidetään yleisesti 350 euroa / päivä. Liedon kaupungin henkilöstön sairauspoissaoloja on vuonna 2023 ollut yhteensä 13 553 päivää, jonka laskennallinen kustannus on noin **4,744 miljoonaa euroa**. Lisäksi huomionarvoinen asia on, että suurimmat syyt sairauspoissaoloille ovat Liedon kaupungissa mielenterveyteen liittyviä.

Tarkastuslautakunta kehottaa kaupungin johtoa panostamaan voimakkaasti sairauspoissaolojen ennaltaehkäisevään toimintaan ja henkilöstön työhyvinvointiin.

8. Tarkastuslautakunnan esitys kaupunginvaltuustolle

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2023 kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että kaupunginvaltuusto pyytää arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista ja johtopäätöksistä (tarkastuslautakunnan kannanotto) kaupunginhallituksen selvitykset niin, että ne voidaan käsitellä vuoden 2024 lokakuun valtuuston kokouksessa.

Kuva: Nautelankoski, Simo Lamminen

9. Allekirjoitukset

Liedossa 22. päivänä toukokuuta 2024

Henrik Solin
puheenjohtaja

Soili Leppänen
varapuheenjohtaja

Petteri Suhonen
jäsen

Simo Satto
jäsen

Simo Lamminen
jäsen

Eliisa Lehti
jäsen

Päivi Tsokkinen
jäsen

Loretta Saarimaa
jäsen